

Тъгата има мирис на хляб
аз съм прегазена
аз съм вдовица препъната
аз съм вдовица
и не се моля вече за жажда...
Налей ми чаша съзли
те са евтини като думите
и после недей обръща внимание

Бронислава Волкова

е типичен представител на емигрантската литература от бившата Чехословакия. Осъдена задочно на затвор в родината си, малко след като емигрира – първо в Германия, в средата на 70-те години, а след това в Щатите. Въпреки че след демократичните промени има възможност за връщания, тя продължава да разделя живота и творчеството си между САЩ и Чехия.

Част от стиховете ѝ излизат на английски език – през 80-те и 90-те години: „Тайнописи в ушите на паята“ (1984 г.), „Несъмнено отсъствие“ (1990 г.), „Ранимостта на земята“ (1992 г.), „Глухоняма длан“ (1993 г.) – публикувани от Мюнхенското издателство „Поезия извън Родината“. В началото на 90-те години тя основава собствено издателство в Блумингтън, щат Индиана, където излизат и две нейни двуезични книги, придружени от авторски цветни колажи. Същевременно е и университетски преподавател по чешки език, сравнително литературознание, езикознание и литературна теория, както и редовен професор в Индиана Университет в Блумингтън и др.

Поетесата е съавтор на голяма антология на чешката поезия – „На гърба на дявола“ („Po hřbetě ďábla“/ „Up the devil's back“, 2008), автор на текстове в областта на лингвистиката и семиотиката, както и двуезични стихосбирки. Последната ѝ стихосбирка носи заглавието „Byt stromem, který zpívá“, „Being a Tree That Sings“, 2016. Носител на международни отличия за своята поетична, културна и научна дейност, включително и от Синдиката на българските учители във Варна, член на чешкия и американския PEN клуб.

Бронислава Волкова – една самотна бегачка в необятните полета на поезията и колажите

Поетесата Бронислава Волкова не е непознато име за българските читатели и ценители на изкуството – и в България, и в Прага. Преди няколко години бе преведена нейна книга със стихове, която бе представена на читателската аудитория в София.

Поетичната книга „Аз съм твоята съдба“ (изд. „Хайни“, 2013 г.) включва стихове от тома на чешки език „Спомени за морето“ (1975 г. – 2010 г.) в подбор и превод на Димитър Стефанов. Стиховете на Волкова прозвучаха на чешки, български и английски език в Културния институт в чешката столица, както и в Дома на малцинствата миналата есен, представени заедно с нейните колажи. Така българската културна общественост получи възможността да се запознае с едно знаково за чешката култура

в емиграция име, да се вживее в проблема за пренасянето на езика и съхраняването на идентичността – проблеми, които несъмнено вълнуват и нашата общност тук – в Прага и в Чешката република.

Ако трябва да пиша и говоря за феномена на поетесата Бронислава Волкова, то бих попаднала в тясно специфичното поле на творчески, езиков, поетичен и семантичен разбор. Бих писала за неповторимия ѝ подход към стиха, който тя владее във всичките му проявления. Но това едва ли е необходимо, защото нейната поезия и колажи, тъкмо, поради горните си качества, не се

нуждаят от детайлното задълбаване в тази творческа лаборатория, която винаги ще бъде табу за читателя. За нас, като читатели, е важен резултатът – ясен и непосредствен език, който могат да владеят само майсторите, прост и близък за аудиторията изказ, потърсен и намерил нови граници чрез колажите, естествено продължение на стиха. Те звучат естествено и на двата езика, на които пише Бронислава Волкова – чешки и английски. Ще цитирам едно стихотворение, което удивително напомня за модерния стих от времето на Атанас Далчев, пък и на чешкия поетичен феномен – Ярослав Сейферт. То може да бъде оприличено и на ново хайку:

постигат, а още по-малко автори се запомнят. Ето и началото на друго стихотворение, отбелязано от авторката, че е писано в емиграция: „Пазя равновесие / по тънкото въже на проказата / на своята непринадлежност, / опънато от брега на дъха / до брега без дъх. /... А друго стихотворение призовава: „... Налей ми чаша сълзи / те са евтини като думите / и после недей обръща внимание /...“

Живеейки между Америка и Чехия, където се завръща по-често напоследък, Бронислава Волкова търси параметрите на себе си, прозряла истината, че човекът е изменчив и човешката природа, слаба и изкушена от всекидневните предизвикателства на нашата цивилизация, подложена

мически интриги и войни. В 21 в. предизвикателствата са много и са, както предупреждават футуролози, еколози и политици – вече на последното стъпало. Но за щастие, оттам ни посрещат и такива творци, каквато е и нашата съвременничка – поетесата Бронислава Волкова, която може да премахне с няколко строфи или чрез своите колажи, нагрупана болка, да обясни на себе си и нас, несъвършенствата ни, краткостта и красотата на живота!

Малцина може би знаят, че тя практикува и преподава и древния метод „рейки“ – тук, в Прага, а също и в Блумингтън в САЩ. В своя живот в емиграция повече от 30 години, това може да бъде и един възможен отговор на въпроса на основанието

Слънцето – тази голяма жълта кайсия ни е надвиснало над стобора гони часовете в канавките избърсва сълзите на чашките и сянката шумоли по хартията когато си ляга да спи.

Този мотив е толкова близък и същевременно вечен, че прочитът на нейните творби е лек и достъпен, не се нуждае от нагласа и проникване в сложности. Така е при всички творби, независимо от тяхната тема и дължина, защото Волкова е разрешила на стиха си да преодолее дистанцията на времето. Малцина го

на изпитание, като че ли отново. Компромисите не са по вкуса ѝ, а с целия си творчески и житейски път, тя потвърждава, че рядко можеш да бъдеш пророк в собствената си страна! Както твърди в едно интервю: „Днес поезията е като Пепеляшка – изтласкана извън дома и изоставена...“. Но дали ще се намери Принцът?... Въпросът е поставен по-скоро към нас, като читатели и граждани. Защото писането на стихове е древно изкуство и открай време означава и пеене, и съпричастност, човечност. Дали сме забравили за тези добродетели, увлечени – едни – в дигитални, други – в миграционни, а трети – в политически и иконо-

ни за човешкия живот и право на избор. Още повече, че в последните няколко десетилетия, не се превърнаха в реалност нашите представи за един по-добър и демократичен свят...

Но и надеждите ни за него не умират докрай, благодарение на такива смели творци, каквато е и поетесата Бронислава Волкова, доказвайки, че поезията е жива, че творческото начало у човека е заложено и не може да бъде модифицирано, не може да бъде унищожено при никакви режими и обстоятелства. То е по-финото начало и начин за общуване между сродните души, при които граници не съществуват. ♦